

ตัวอย่างการใช้ข้อมูลในชุมชน

ดร. ครรชิต มัลย์วงศ์

เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2548 นี้ ผมได้อ่านสารคดี “เรื่องเล่าจากชุมชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน มีชื่อเรื่องว่า “แผนชีวิตชุมชนคนลำสินธุ์” และพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับสารสนเทศที่น่าสนใจควรนำมาเล่าสู่กันฟังต่อไปอีกหน่อย

ตำบลลำสินธุ์ อยู่ในกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ซึ่งแต่ก่อนมีประวัติศาสตร์การเมืองที่ร้อนแรงในยุคถึงแดงที่มีการปราบปรามประชาชนด้วยการฆ่าและเผาจนถึง ต่อมาเมื่อรัฐบาลใช้นโยบาย 66/23 ก็ทำให้ชาวบ้านกลับมาทำมาหากิน และ เริ่มพยายามช่วยเหลือกัน ผ่านการสนับสนุนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจนกระทั่งมองเห็นจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเองอย่างชัดเจน

เนื้อหาในส่วนที่เป็นสารสนเทศต่อไปนี้เป็นส่วนที่เราควรพิจารณาศึกษา บทความนี้กล่าวว่าการสำรวจพบว่า ตำบลลำสินธุ์มีรายได้รวมเฉลี่ยปีละ 103.2 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ได้จากการทำสวน 44 ล้านบาท จากเงินเดือน 16.8 ล้านบาท จากการค้าขาย 14.2 ล้านบาท จากการรับจ้าง 10.9 ล้านบาท จากการเลี้ยงสัตว์ 6.6 ล้านบาท จากพืชไร่ 3.5 ล้านบาท จากการปลูกผัก 1.5 ล้านบาท ลูก ๆ ส่งให้ 1 ล้านบาท และ อื่น ๆ 4.7 ล้านบาท แต่เมื่อรวมรายจ่ายเฉลี่ยรายปี รวมจ่ายปีละ 122.1 ล้านบาท ซึ่งรายจ่ายส่วนใหญ่มาจากการผ่อนหนี้ 36 ล้านบาท การศึกษาบุตร 18 ล้านบาท ค่าปุ๋ยเคมี 8 ล้านบาท ค่าเนื้อวัว/หมู 7 ล้านบาท ค่าเห็ด/บุหรี 6 ล้านบาท”

เมื่ออ่านแล้วเราเกิดความคิดอะไรบ้าง ผมจะลองสรุปเป็นแนวทางดังนี้

1. สารสนเทศนี้สมบูรณ์พอที่จะใช้ในการตัดสินใจสำคัญได้หรือไม่? ทำให้เราเห็นสภาพของหมู่บ้านลำสินธุ์แล้วหรือไม่? คำตอบก็คือยังไม่สมบูรณ์พอที่จะทำให้เราเข้าใจสภาพของหมู่บ้านแห่งนี้ เช่น เรายังขาดข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากรในหมู่บ้าน จำนวนครอบครัว สถิติชีพ สถิติการประกอบอาชีพ ฯลฯ เราต้องการข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนผู้ที่จากหมู่บ้านไปประกอบอาชีพที่อื่นและสามารถส่งเงินกลับมาให้พ่อแม่
2. รายได้จากการทำเกษตรกรรม ยกเว้นการเลี้ยงสัตว์ มีประมาณ 49 ล้านบาท แต่ค่าปุ๋ยเคมีสูงถึง 8 ล้านบาท มีใครทราบสารสนเทศบ้างไหมว่า สัดส่วนที่เหมาะสมควรเป็นเท่าใด หรือทำอย่างไรเราจะลดรายจ่ายเรื่องปุ๋ยเคมีลงได้
3. รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 6.6 ล้านบาท และรายได้จากการซื้อเนื้อวัวและหมู 7 ล้านบาท บอกได้หรือไม่ว่าเป็นเงินก้อนเดียวกันหรือไม่ ความจริงหากย้อนไปดูสารสนเทศเกี่ยวกับรายรับด้านเกษตรกรรม ก็ยังไม่แน่ใจว่าเป็นรายรับที่หมู่บ้านแห่งนี้รับมาจากข้างนอก หรือเป็นรายได้ที่หมุนเวียนอยู่ภายในหมู่บ้านเท่านั้น

4. ค่าใช้จ่ายด้านเหมาและบุหรีปีละ 6 ล้านบาท ค่อนข้างสูงมาก
5. หากรายได้และรายจ่ายดังกล่าวเป็นตัวเลขเงินที่ไหลเข้าออกจากหมู่บ้านแห่งนี้ ย่อมเป็นของแน่นอนที่หมู่บ้านนี้ย่อมขาดดุล มีคำถามว่า หมู่บ้านนี้ขาดดุลให้ใครมากที่สุด หรือได้ดุลจากหมู่บ้านใดมากที่สุด

ไม่ว่าคำตอบจะเป็นอย่างไร สิ่งที่น่าสนใจก็คือชุมชนจะต้องสนใจศึกษาในเรื่องสารสนเทศเหล่านี้มากขึ้น เพราะการรู้ข้อมูลและสารสนเทศเหล่านี้ละเอียดเท่านั้นจึงจะทำให้เราทราบสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และทำให้เราสามารถพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนมากขึ้น

(20 เมษายน 48)